

udeležencev v eni znamenitih starih restavracij v središčni mesta je popolnoma uspel.

V četrtek, 6. oktobra, se je delo nadaljevalo po sekcijah, podana pa so bila poročila predsedujočih. Za vse udeležence so pripravili ogled Mestnega arhiva v Marienallee 3. Ta arhiv je novejša zgradba, nainensko zgrajena za potrebe arhiva. V bogato ilustriranem vodniku, izdanem februarja 1994, najdemo vse potrebne informacije, ki zadovoljijo še tako zahtevnega uporabnika. V uvodu je opisan zgodovinski razvoj arhivske službe glavnega saškega mesta. Razdelitev fondov pred 2. sv. vojno:

I. Listine (sveta, celov, privata, depoziti)

II. Arhiv spisov

a. Zgodovinski arhiv - starejši arhiv sveta, vključno z meščanskimi knjigami, mestni sodni akti, celovski arhivi, meščanski in obrtni arhivi, arhivi predmestij in šolski arhivi

b. Novi upravni arhiv od leta 1853 dalje

III. Računski arhiv, razdeljen v 10 stvarnih skupin

IV. Makulatura

Obdobje po letu 1945 je težak čas reševanja arhivov po bombnem napadu, njihovo kompletiranje, hramba, razne lokacije, preseljevanja itd. Po ustanovitvi DDR so arhiv uredili po sovjetskem vzoru. V oktobrskih dneh leta 1989 doživi DDR politično in gospodarsko spremembo, kar prinese spremembo tudi za arhiv. Leta 1991 imajo zaposlenih 15 strokovnih delavcev. Gradivo arhiva obsega 4.125,4 tm spisov, 832 listin mestnega sveta, 3.373 celovskih listin, 3.100 kart, načrtov, risb, 22 atlantov, 900 razglednic, 26.500 knjižnih enot ter 1280 rol filmov.

Po večerji in praktično zadnjem delovnem dnevu zasedanja je bila organizirana še vožnja s parnikom po Elbi navzgor do gradu Pillnitz. Grad in park je dal volilni knez Johann Georg IV. Saški zgraditi za svojo metreso Sybilo pl. Neitschütz. Po smrti obeh je grad prišel v roke Augusta Močnega. Ob bombardiranju Pillnitsa v 2. vojni je ta krasni baročni kompleks ostal nepoškodovan. V letu 1946 so vanj prenesli ostanke slik iz Dresdenske galerije. Del je bil odprt za ogled, del je služil kot depo in je to še danes. Leta 1963 se je v grad preselil leta 1876 ustanovljen muzej za umetno obrt. V letu 1993 je celotni grajski kompleks prešel od mesta v last svobodne države Saške v upravo državnih gradov in parkov.

Ko smo se pripeljali do gradu, so se na gradu prižgale luči, na dvornih stopnicah, ki vodijo do samega nabrežja Elbe, so stali igralci, ki so imeli v rokah prižgane bakle. V noči so iz platoja zadoneli prvi takti krajšega koncerta baročne glasbe, ki so ga izvedli trobinci Glasbene akademije Dresdena. V izredno mrzlem večeru smo udeleženci dolgo vztrajali na krovu ladje, od koder smo poslušali ubrane zvoke. Naslednji dan so bile še tri strokovne ekskurzije v bližnje okolice.

Zborovanje je dobro uspelo, referati so bili glede na generalno temo aktualni, za tuje udeležence je bilo poskrbljeno kar se da dobro, biti gost na takem zborovanju je vedno prijetna dolžnost.

Marija Hernja-Masten

Dnevi nemega filma v Pordenoneju, Pordenone 8.-14. 10. 1994

Od 8. do 14. oktobra 1994 sva z Ivanom Nema-ničem ohiskala Dneve nemega filma v Pordenoneju v Italiji. Dnevi so bili to leto posvečeni "pozabljenemu smehu (forgotten laughter)" - neznanim in pozabljenim ameriškim komedijam, posnetih v dvajsetih letih. Te komedije so posnete na enem ali dveh kolutih. Na žalost so bili nekateri filmi le delno ohranjeni.

V pregledu so bili predstavljeni producenti: Mack Sennett z odličnim igralcem Billyjem Bevanom; Charles Bowers; Jack White s svojimi razpoznavnimi filmskimi prizori (debele ženske, sedeče na zadnjih sedežih avtomobila, ki s svojo težo dvignejo sprednji konec avtomobila, neizogibno policijsko preganjanje razbojnikov, reševanje iz nemogočih situacij, ponavadi visoko na stavbah itd.) in Lupino Lane. Slednji je bil angleški komik, ki je delal nekaj časa v Ameriki. V filmih, v katerih je nastopal, je bil dostikrat režiser, igralec in producent. Za večino njegovih filmov so domnevali, da so se izgubili. Ostali producenti so: Joe Rock; Christie Film Co.; Bull's Eye; Biograph; Universal; Klever Picture in tudi pri nas najbolj znan Hal Roach, rival Macka Sennetta. Med najbolj znanim producentskim delom Hala Roacha je produkcija filmov Oliverja Hardyja in Stana Laurela.

Zelo zanimiva je bila serija komedij o živalih, kjer so v glavnih vlogah nastopale živali.

Videli smo tudi serije komedij, ki so nastale na podlagi v tistem času zelo popularnih risank (Fontaine Fox), stripov - Buster Brown in njegov pes Tige, C.W. Kohlesa, Billyja DeBecka (Barney Google in Spark Plug) Georgesa McManusa (pri nas je znan njegov strip Tarana) in H.A. McGilla (The Hall Room Boys).

Zelo težko bi navajali naslove vseh komedij, ki sva jili videla. Na programu niso bile samo ameriške komedije, ampak tudi francoske (produkcija Pathé) iz začetka 20. stoletja. To so bile kratke komedije, dolge samo nekaj minut, toda narejene in posnete zelo profesionalno in dopadljivo. Smešile so človeške napa-ke kot so neznanje, necivilizirano obnašanje, varanje, pretvarjanje itd.

Ameriške komedije so bile posnete v znani maniri slapsticka (komika, ki temelji na vizualni, telesni komiki - gegu, zelo hiter tempo in splošna zmešnjava), ki jo je uvedlo filmsko podjetje Keystone.

Drugi del programa so predstavljali indijski nemi filmi v obdobju od 1913-1933. Naslov predstavitve je bil Luči Azije - Indijski nemi film. Prikazano je bilo lepo število filmov, od katerih večina ni ohranjena v celoti. Od celotnega števila posnetih nemih filmov jih je v celoti ohranjeno le okrog deset. Filme hrani Nacionalni filmski arhiv Indije, ustanovljen v šestdesetih letih. Sedež ima v Pooni blizu Bombaya. Od prikazanih indijskih nemih filmov je požel največ odo-bravanja gledalcev film Shiraz, posnet leta 1928, ki govori o tem, na kakšen način je bil zgrajen Taj Mahal.

Videli smo tudi neme filme dveh ameriških režiserjev Monta Bella in Williama Wylerja. Prvi je bil eno najprijetnejših presenečenj programa. Njegova de-

la so premalo znana in cenjena pri širši publiki. V novejši strokovni literaturi in pri revalorizaciji ameriškega filma se njegovemu filmskemu delu namenja prostor, ki ga zasluži. Najnazornejši primer podedenjanja je to, da v navadnih filmskih enciklopedijah sploh ni omenjen. S svojimi filmi, ki so mešanica komedije, mjuzikla in melodrame, izredno prefinjeno in z bogatim filmskim jezikom prikazuje takratno družbo. Socialno kritično obravnava odnos med pripadniki različnih slojev in neolepšano prikazuje življenje v revnih četrtih ameriških mest.

William Wyler je nekaj čisto drugega. Eden najbolj cenjenih ameriških režiserjev in to predvsem v zvočnem obdobju - režija z Oskarji ovenčanega Ben Hurja - se je pokazal kot režiser kratkometražnih vesternov (v dolžini od 50 do 60 minut) iz svojega zgodnjega obdobja, ko je delal za podjetje Universal.

Restavrirani in na novo najdeni filmi so bili prikazani v programu. Ogedali smo si restavrirani film *Maža Linderja* iz leta 1909 (*Les surprises de l'amour*) in *Giulia Antamara* iz leta 1911 (*Pinochio*). Oba sta bila restavrirana v nacionalni kinoteki v Rimu. Na novo najdena in prikazana sta bila dva filma *Georgesa Mélièsa* iz let 1901 in 1902.

Na programu so bila še druga presenečenja. Tako smo videli prvi film enega največjih režiserjev vseh časov Davida W. Griffitha iz leta 1908 z naslovom *Doline dogodivščine*, kjer se že kaže njegovo mojstrstvo pri montaži in delu s kamero. Med ostalimi smo videli prvi film *Grete Garbo* v ZDA iz leta 1926 pod naslovom *Ibanez' torrent*. Španski film *El negro que tema el alma blanca* iz leta 1926 je melodramatična zgodba z močnim rasističnim podtonom. Poljski film iz leta 1917 s *Polo Negri*, eno največjih zvezd v Evropi v dvajsetih letih. Omenil bi še film *Lupu Picka Mr. Wu* iz leta 1918, ki je ekspresionistično podana zgodba o maščevanju očeta nad ličerinim ljubimcem. Zelo plastično je prikazan tudi odnos med dvema rasama (belo in rumeno).

Tako bi zaključil pregled filmskega programa.

V času trajanja Dnevov je bila v avli kina Verdi na ogled razstava o začetkih komedije, ki ima svoje korenine že v komediji dell'arte in v izročilih evropskega in ameriškega varieteteja.

Organizacija Dnevov je bila na visoki ravni. Udeležencev je bilo okoli 600 in so prišli iz vseh koncev sveta. Vse predstave so bile v kinu Verdi v središču Pordenoneja. Predstave so se začele ob 9. uri in so trajale do 12.30, se nadaljevale ob 14.30 in trajale do 18.30. Vsak večer so bile nočne predstave, ki so se začele ob 21. uri in trajale do 24.30. Vsi filmi so imeli glasbeno spremljavo na klavirju, razen prvega dne, ko je bil prikazan film *Lonesome*, za katerega je originalno partituro napisal in v živo izvajal *Alloy Orchestra*. Indijski filmi so imeli glasbeno spremljavo orkestra, ki je izvajal glasbo na originalnih instrumentih. Doživetje je bilo zares enkratno.

Dnevi so s svojim bogatim programom pomenili enkratno doživetje. Seznanili smo se s slabo poznanimi ali zanemarjenimi filmi in njihovimi ustvarjalci. Kvaliteta le-teh dostikrat ni bila manjša od razvpitih filmov. Prevečkrat smo seznanjeni le z "glavno" film-

ske produkcije in pozabljamo, da obstaja tudi t.i. produkcija B, v kateri so ustvarjali ustvarjalci, ki so nato pristali v "glavni" produkciji.

Gledanje nemih filmov se razlikuje od gledanja zvočnih filmov. Gledalec je pri prvih bolj pozoren na igro igralcev, gibanje kamere in montažo kot pri zvočnem filmu, kjer ga dostikrat preplavi govor in glasba.

Zato so takšni Dnevi kot v Pordenoneju zelo pomembni za vse, ki se ukvarjajo s filmom, od raziskovalcev do arhivistov. Takšne predstavitve filmov nam še enkrat kažejo, da je nemi film enakovreden zvočnemu.

Še nekaj besed o programu Dnevov v letu 1995 ob stoletnici filma. Predvideni program obsega:

1. Fikejja/Nefikejja: Raziskovalni program
2. Henry King, leteči režiser (the Flying Director) - ameriški režiser z več kot 100 posnetimi filmi
3. Pionirja animacije: Max in Dave Fleisher - inovatorja in vodilna svetovna figurativna animatorja
4. Thomas Alva Edison: Iznajdba kamere
5. La Cinémathèque Française: raritetni filmi
6. Karikature in komični strip na filmu, 1895-1915
7. Kitajski in češki nemi film
8. Otto Messner: Maček Feliks
9. Zgodovina barvnega filma
10. John Randolph Bray - ameriški animator, producent in inovator na področju animacije
11. Epični vesterni dvajsetih let
12. Avtorji fantastike
13. Evropski pionirji
14. Blanche Sweet - zelo pomembna ameriška filmska igralka nemega obdobja od leta 1909-1915, igralka D.W. Griffitha
15. Projekt D.W. Griffith
16. Dežela Sovjetov: Dziga Vertov in njegovi sodobniki
17. Herbert Brenon - ameriški režiser z največ posnetimi filmi iz nemega obdobja (okoli 300 naslovov).

Vladimir Sunčič

Evidentiranje slovenskih študentov v arhivu Visoke tehniške šole v Pragi

Od 23. maja do 3. junija 1994 sva Brane Kozina in Branko Radulović evidentirala gradivo, pomembno za slovensko zgodovino v arhivu Češke visoke tehniške šole v Pragi (České vysoké učení technické v Praze). Tam sva evidentirala slovenske študente in študente s slovenskega ozemlja, ki so študirali na Visoki tehniški šoli.

Pri pregledu evidene o vpisanih študentih na Visoki tehniški šoli in evidentiranju slovenskih študentov se je v nekaj primerih pojavila dilema, kateri so in kateri izmed evidentiranih študentov niso Slovenci. Če bi se pri tem odločila samo za študente z ozemlja današnje Slovenije, bi izpadlo kar nekaj "pravih" Slovencev iz seznama, predvsem tistih, ki so